

Hegedűs Szilárd

Eladósodás és tőkeszerkezet vizsgálata a kvázi-fiskális szektorban Magyarországon

Szilárd Hegedűs

Examining the Leverage and Capital Structure of the Quasi Fiscal Sector in Hungary

Összefoglalás

Az önkormányzati alrendszer szervezeti struktúrájából adódóan nem csupán a hagyományos módon, költségvetési szervek közreműködésével látja el a feladatait, hanem a helyhatóságok gazdasági társaságokat is alapíthatnak a közfeladat ellátására, melyet a törvény a hatás-és feladatkörükbe utalt. Ennek megfelelően a helyhatóságok a feladataikat a tulajdonukban lévő önkormányzati cégek közreműködésével látják el. Az önkormányzati adósságállomány konszolidálásra került 2013-ig, azonban az önkormányzati cégek azonban kockázatot jelentenek a tulajdonos önkormányzatoknak, valamint az alrendszer pénzügyi kockázatait jelentik. A tanulmányban a megyei jogú városok és a Főváros tulajdonában lévő önkormányzati vállalatok adósságállományának alakulását vizsgálom 2006-2013 között, melynek célja, hogy milyen mértékben jelentenek kockázatot a tulajdonosok, az önkormányzatok számára.

Kulcsszavak: Önkormányzati vagyongazdálkodás, vállalatok, adósságállomány, elemzés, kockázatok

Summary

As regards the selection of the tasks of the municipality sector, the local authorities have freedom both according to the former and the current legislation. The advantages of performing tasks through companies owned by the municipality include the flexible adaptation to market conditions and integration into the relation network of the economy. Some research works have proved, however, that their operation is rather risky. In the frames of the research I reviewed the reports of companies and compared the indices formed, evaluating primarily the profitability, indebtedness, asset structure and solvency. In regard to the liabilities of the examined companies, the dominance of short-term liabilities, increasing receivables and the profitable management were clear phenomena in most cases within the sample.

Keywords: risk, corporate finances, leverage, analysis, contingent liabilities, public sector

BEVEZETÉS

Az önkormányzati tulajdonú profit és nonprofit társaságok gazdálkodnak az önkormányzati vagyonnal, valamint fejlesztik, bővítik azt, illetve a lakosság számára fontos közszolgáltatásokat biztosítanak, ennek a

rendszerét a helyhatóságok szabadon alakíthatják ki, hisz a szolgáltatások megszervezéséért, nem biztosításáért felelősek (Vigvári, 2009; Szabó, 2012). Az új önkormányzati törvény szabályozásában átrendeződtek a feladat - és hatáskörök, illetve

lezajlott az önkormányzatok adósság-konzolidációja, így az adósságállományból eredő pénzügyi kockázat lecsökkent (Lentner, 2014).

Az adósságkonszolidáció azonban nem terjedt ki a kvázi fiskális szektorra, így az adósság kérdésköre releváns az önkormányzatokhoz szervesen kapcsolódó, ám számvitelileg nem konszolidált önkormányzati cégeket illetően. Tanulmányunkban arra keressük a választ, hogy milyen pénzügyi egészség jellemzi a megyei jogú városok önkormányzatai által birtokolt vállalatokat, milyen gazdálkodási folyamat jellemzi a kvázi fiskális szektor vállalatait, valamint, hogy milyen jellegű kockázatok jellemzik a vizsgált vállalati kört.

IRODALMI ÁTTEKINTÉS

Az önkormányzati rendszer kockázatait számos hazai irodalom vizsgálta, tipizálta és rendszerezte. Ezek a kockázatok a szervezeti háttérből, illetve pénzügyi, vagyoni típusú kockázatokból erednek.

Az utóbbi kockázati tényezőket Vigvári – Jánossy az eladósodás, bonitás, likviditás kockázataiként értelmezett, melynek okai túlzott mértékű beruházási aktivitás (ÁSZ, 2011), illetve a központi költségvetés nem a települési struktúrákkal és adottságokkal konzisztens finanszírozása, melyek közül különösen a kötvénykibocsátás és hitelfelvétel volt jelentős mértékű a témák szempontjából fontos megyei jogú városi önkormányzatok körében. 2012-2013 között lezajlott az önkormányzatok adósságkonszolidációja, illetve a sarkalatos törvényekkel, mindenekelelt a Stabilitásról szóló törvénnyel megvalósult a hitelfelvételi újraszabályozása. A szabályozás korábbiakhoz képest szigorodott azzal, hogy bizonyos instrumentumok esetében hitelfelvétel engedélykötelessé vált, például az kötvénykibocsátás esetében.

A kvázi fiskális szektor legnagyobb kockázataként értékeli a szakirodalom a feltételes kötelezettségvállalás (contingent liability) jelenségét, mely értelmezése szerint az önkormányzatok olyan kapcsolatokat

létesítenek a magángazdaság szereplőivel, melyek esetleges veszteségei későbbiekben az önkormányzatra vagy a központi költségvetésre hárulnak. (Polackova, 1998; Schick, 1999; Hegedűs - Tönkö, 2007)

E tekintetben megnyilvánuló kockázat az önkormányzati gazdasági társaság hitelfelvétele mögött lévő esetleges tulajdonosi garanciavállalás. Ez nem szerepel az önkormányzat beszámolójában, ugyanakkor az önkormányzatok rugalmatlan bevétel-szerzési és kiszámíthatatlan finanszírozása miatt jelentős kockázatokot idézhet elő az önkormányzatok gazdálkodásában. Vigvári (2009) megállapításai alapján elsősorban a megyei jogú városok önkormányzatait érinti. Hasonló problémák léphetnek fel az önkormányzati társaságok túlzott mértékű eladósodása, és veszteséges működés esetén, hiszen ezeket a tevékenységeket az önkormányzatok nem szüntethetik meg veszteséges működés során, így a tulajdonosként kell helyt állniuk a vállalataik kötelezettségeiért. Ebből adódóan kockázatként értékeli a szakirodalom e vállalatok transzparens működésének hiányát. (Vigvári, 2009; Hegedűs – Tönkö, 2006)

Az önkormányzatok feladat-és hatáskörének reformja keretében differenciáltan kerültek meghatározásra az önkormányzatok feladatai, melyben a megyei jogú városok tekintetében is érvényesül. Méretükből, szerepkörükből adódóan nagyobb területi egységek, lakosság ellátására kötelezettek, különösen a közszolgáltatások területén. Erre körre jellemző a stratégiaalkotás, mely kiterjed a települések fejlesztésén túl az egyes ágazatok fejlesztésére is. (Sisa – Veress, 2015)

Az önkormányzati gazdaság részeként megjelennek a szolgáltatásmenedzsment koordinálásáért felelős szervek, melyet a választópolgárok választanak meg (képviselőtestület, polgármester és bizottságok), költségvetési szervként működő feladatellátó szervek, illetve az önkormányzatokhoz kapcsolt, szervezetenként azonban elkülönült gazdasági társaságok, valamint nonprofit szervezetek.

2011-től az Állami Számvevőszéki ellenőrzések is vizsgálják az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságokat. Főbb megállapításait tekintve az önkormányzati cégek egyre nagyobb szerepet játszanak a kötelező és önként vállalt feladatok ellátásában. Problémát okoz a kockázatok megfelelő értékelésében, hogy az államszámvitel szemléletváltása ellenére sem lehetséges a konszolidálhatóság, a számviteli

alapelvek inkonzisztenciája miatt. (Szabó, 2012) Az Állami Számvevőszék vizsgálatai alapján a megyei jogú városok körében a garanciavállalások, kezességek megnégyszereződtek 2007 és 2010 között, különösen a Fővárosi Önkormányzatnál jelentősek a kockázatok, melyek a lejárt tartozásokból, kezességekből adódnak.

ANYAG ÉS MÓDSZER

1. táblázat: A vizsgálati minta bemutatása

Vizsgált évek	Megyei jogú városok	Főváros	Összesen
2006	139	18	157
2007	140	19	159
2008	204	28	232
2009	205	30	235
2010	235	34	269
2011	236	37	273
2012	238	27	265
2013	238	26	264

Forrás: saját kutatás, 2015

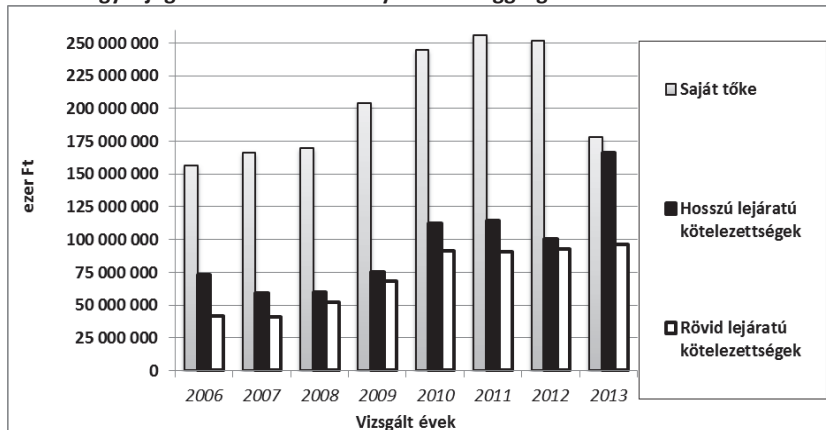
A vizsgált vállalatokat tekintve a minta tartalmaz átalakulással létrejött, jogelőd illetve jogelőd nélkül alapított vállalkozásokat. Ahogyan láthatjuk az önkormányzati vállalati létszám folyamatosan növekvő tendenciát követett a megyei jogú városoknál, és különösen dinamikus bővülést a kerületi önkormányzatok tekintetében. A csökkenő összlétszám a Főváros vállalatainak számának visszaesése miatt következett be, több önkormányzati holdingtársaság (BVK Zrt.) létrehozásából adódóan, ezeket a vállalatokat a konszolidált beszámoló miatt csak az anyavállalatként vettem figyelembe. Az önkormányzati cégeknél kétirányú folyamat zajlott le, egyrészt a cégalapítási hullám, mely 2008-ban mutatkozott meg, másrészt az önkormányzati holdingokba történő szervezése az általánosan profitorientált vállalati körnek. Az új cégek alapítása elsődlegesen a non-profit szektorban volt jellemző, szociális foglalkoztatás, kultúra területén.

Az első hipotézisem, hogy az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok kötelezettségei hasonlóan a tulajdonos önkormányzatokéhoz növekvő tendenciát követ a vizsgált periódusban.

A második hipotézisem, hogy érvényesül a Roxburgh hipotézis, mely krízisek esetén a kötelezettségállomány késettett csökkenésével reagálnak a vállalatok forrásszerkezetük kialakításánál, így válságos években csak évekkel később érvényesül a kötelezettségek csökkenése (Szemán, 2013)

A harmadik hipotézisem szerint beruházási ciklushatás érvényesül az önkormányzati cégek tőkeszerkezetében, mely azt jelenti, hogy hasonlóan az önkormányzatokhoz a vállalataik esetében is befolyásolják a tőkeszerkezetet a választási évek által meglévő ciklushatások, így választási években növekszik az adósságállomány. (Vigvári, 2008)

1. ábra: A megyei jogú városok önkormányzatainak aggregált vállalati tőkeszerkezeti adatai

Forrás: saját kutatás, 2015

EREDMÉNYEK

Megyei jogú városok

A minta elemszámok tükrében nem meglepő fejlemény, hogy az aggregált tőkeszerkezetből a legjelentősebb részesedést a megyei jogú városok önkormányzatainak vállalatai képezik.

Ha a megyei jogú városok által birtokolt cégek **saját tőkét** vizsgáljuk megállapítható tendencia, hogy 2006-2008 között kismértékű, 2009-2012 között dinamikusan emelkedett a vizsgált vállalati kör saját tőkéjének értéke, de a 2013-as év tekintetében tőkeátrendeződést lehet megfigyelni, a saját tőke drasztikusan csökkent, míg a hosszú lejáratú kötelezettségek növekedtek. **A saját tőke növekedési üteme** nominális értéken - 2008 és 2011 között reálértéken számítva is növekedett, tehát a megyei jogú városok vállalatai nagyobb mértékben tudták növelni saját tőkéjüket, mely a tulajdonosok tőkejuttatásának köszönhető.

Ehhez kapcsolódóan megvizsgáltam, milyen mértékben befolyásolta a saját tőke értékének növekedését az **aggregált eredmény**. Ennek értékeléséhez az **adózott – és mérleg szerinti eredményeket** vizsgáltam az aggregált adatokból, ezen értékeket a 2. táblázatban ismertetem.

Ahogy látható, a **saját tőke növekedését** nem magyarázza meg az összesített **adózott eredmény, sem a mérleg szerinti eredmény** alakulása, mivel a jelentős növekedés éveiben (2009-2011 vonatkozásában) nem volt akkora mértékű, mely magyarázta volna a saját tőke növekedését, ebből azt a következtetést lehet levonni, hogy a tulajdonosok nagymértékű tőkejuttatást valósítottak meg.

Ehhez kapcsolódóan megvizsgáltam a **korrigált jegyzett tőke** alakulását (az önkormányzati részesedés és a jegyzett tőke szorzatát), mely értékeinek alakulása, 2008-tól 2010-ig 30,7%-os növekedést produkált, így igazolja megállapításaim, a saját tőke növekedésének forrását illetően.

Összességében tehát megállapítható, hogy az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok szerepe, és mérete emelkedett a vizsgált periódusban a megyei jogú városok körében, akárcsak az összes vállalat adatát figyelembe véve, melyet a saját tőke növekedéséből lehet leszűrni, ugyanakkor az utolsó vizsgált évben drasztikus változások történtek.

A **hosszú lejáratú kötelezettségek** változásait vizsgálva megállapítható, a választási évben magasabb, majd csökkenő tendenciát követ, a kiugró 2013-as évet figyelmen kívül hagyva.

Ugyanakkor fontos tapasztalat, hogy a megyei jogú városok idegen tőkéjének megoszlásában a **hosszú lejáratú kötelezettségek** dominánsak minden vizsgált évben. Ez a sokrétűbb feladatmegoszlással magyarázható, a fővárosi önkormányzathoz hasonlóan. Megvizsgáltam, hogy a mérlegek adataiból milyen tényezők magyarázhatják a tartós idegen forrásállomány bővülését.

A leginkább érdekes az ágazati tőkeszerkezetek tekintetében a **víziközmű ágazat**, hiszen a tartós források szerkezete 2012 és 2013 között szinte megcserélődött. A szignifikáns változás oka, hogy a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény 6.§ (1) –mely kimondja, hogy víziközmű kizárólag az állam és települési önkormányzat tulajdonába tartozhat – 2013. január 1-jén a részvénytársaságban megtestesülő vagyona az ellátásért felelős települési önkormányzatokra – a rendszer független víziközmű-elemek kivételével áthárult, így tulajdonképpen egy vagyonátrendezés történt az önkormányzati gazdaság szereplői között. Idézett törvény 7.§ lehetővé teszi a szolgáltató részére lehetővé teszi a szolgáltató felé történő elidegenítést, illetve a (2) a víziközmű-szolgáltató a tulajdonában lévő rendszerfüggetlen víziközmű-elemet számviteli elszámolásaiban az egyéb saját tulajdonú eszközeitől elkülönítetten tartja nyilván, és gondoskodik a szükségessé váló felújításáról, pótlásáról.

Mivel sajnos minden vállalat esetében nincs rendelkezésre álló információ minden vállalat esetében a **hosszú lejáratú kötelezettségek** állományának változásáról, kíváncsi voltam,

milyen mértékben történt önkormányzatokhoz hasonlóan kötvénykibocsátás a vállalati szektorban. A vizsgált vállalatok közül a vizsgált periódusban mindössze 8 vállalat választotta a kötvénykibocsátást, mint külső finanszírozási forrást, vélhetően a tulajdonosok forrásszerzésével egyetemben, így a banki finanszírozás, illetve lízing a domináns.

Végül megvizsgálva a tőkeszerkezet harmadik elemét, a **rövid lejáratú kötelezettségek** értékét. Az összesített értékkel összevetve konstatálható, hogy a megyei jogú városok vállalatainak körében nem a rövid lejáratú kötelezettségek képezik a legnagyobb csoportot a kötelezettségek állományán belül, hanem a hosszú lejáratú kötelezettségek. Ahogyan látható, 2010-től növekedtek a rövid lejáratú kötelezettségek, de párhuzamosan a forgóeszközök növekedésével egyetemben.

A változások tendenciáját megvizsgálva levonható az a következtetés, hogy 2007-től folyamatos növekedés, majd 2010-től stagnálás következik be az összesített adatokban. 2006-ös érték magasabb, mint azt megelőző, így a beruházások finanszírozásának igénybevételéhez növekedhetett meg az átmeneti forrás szükséglet. 2010-től nagyjából stagnál a rövid lejáratú kötelezettségek értéke, mely magyarázható a válság eredményképp létrejövő romló fizetési morállal az érintett ágazatokban, illetve a finanszírozó önkormányzatok esetében, a folyamat a **forgóeszközök** hasonló irányú változását kísérte, így a finanszírozás biztosítása érdekében növekedett a rövid lejáratú kötelezettségek értéke.

2. táblázat: A megyei jogú városok vállalatainak aggregált mérleg és eredménykimutatás adatai

Évek	N	Megyei jogú városok vállalatai (e Ft)											
		Saját tőke	Hosszú lejáratú kötelezettségek	Rövid lejáratú kötelezettségek	Jegyzett tőke	Vagyon	Befektetett eszközök	Forgóeszközök	Adózott eredmény	Osztalék	Fizetett adó	Korrigált Jegyzett Tőke	Mérleg szerinti eredmény
2006	139	156 561 719	73 397 263	41 395 751	89 670 256	292 746 280	222 172 681	58 087 132	5 841 384	2 444 477	1 095 212	56 773 114	3 396 907
2007	140	166 634 672	59 424 166	40 779 597	94 302 922	328 596 893	239 428 108	90 690 157	6 176 557	2 217 545	1 429 080	60 487 254	3 959 012
2008	204	169 814 197	59 966 383	51 911 957	107 368 187	356 906 186	263 619 798	79 268 872	2 008 681	3 418 441	1 613 247	74 015 037	-1 409 760
2009	205	204 340 319	75 095 840	68 493 576	123 783 212	445 775 787	325 183 136	99 589 349	6 873 229	3 703 246	3 121 561	87 655 008	3 169 983
2010	235	244 557 995	112 146 735	91 713 054	140 514 104	542 248 574	411 059 376	119 157 488	-989 857	3 154 722	1 365 136	102 045 861	-4 144 579
2011	236	255 925 515	114 549 987	91 004 280	136 835 768	575 454 329	437 870 981	118 341 179	-3 189 213	1 750 214	927 436	98 320 037	-4 939 427
2012	238	251 900 629	100 328 062	92 823 194	130 298 437	561 262 613	425 187 904	118 276 680	2 971 934	3 978 227	793 010	91 831 928	-1 006 293
2013	238	178 573 498	166 092 645	96 024 752	120 204 422	556 466 609	415 358 256	112 548 397	-73 410 050	2 184 476	818 408	85 290 081	-75 594 526

Forrás: saját kutatás, 2015

A 2. táblázat adatai alapján megállapíthatjuk, hogy az önkormányzati cégek **vagyona** a vizsgált periódusban erős növekvő tendenciát követ, 2011-es csúcsponttal, utána kisebb csökkenő tendenciával, tehát a vagyon növekedésében elsődlegesen a tartós források játszottak domináns szerepet.

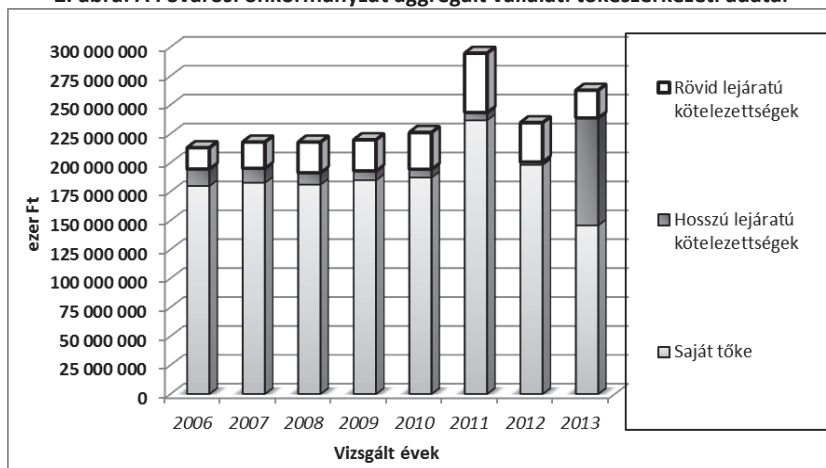
Mivel a finanszírozás logikája szerint a tartós források a tartós eszközöket finanszírozzák, így a **befektetett eszközök** alakulását is megvizsgáltam. Azt a következtetést vontam le, hogy a vagyonalakulás pályájához hasonló tendenciák rajzolódnak ki, így jelentősen növekedett a befektetett eszközök aránya szintén 2011-es csúcsponttal. Az önkormányzati vállalatok vagyona érteken számítva a kezdeti

vizsgált évtől 2011-ig 282 milliárd Ft-tal, míg a befektetett eszközök értéke összesen 215 milliárd Ft-tal növekedett, mely az összes vállalati növekmény döntő hányadát a megyei jogú városok vállalatai adják.

Mindebből azt a következtetést lehet levonni, hogy a vagyon növekedésével egyetemben a **tartós eszközök** értéke is nagymértékben növekedett, így a beruházások finanszírozásában egyre nagyobb szerep hárult a **hosszú lejáratú kötelezettségekre** megyei jogú városok körében. Ugyanakkor a fedezeti mutatókat megvizsgálva is igazolódik a felvetés, hiszen egyre kevésbé finanszírozza az idősbőven a tartós eszközöket, így inkább agresszív irányba módosul a finanszírozás stratégiája.

Főváros

2. ábra: A Fővárosi önkormányzat aggregált vállalati tőkeszerkezeti adatai

Forrás: saját kutatás, 2015

A fővárosi tulajdonú gazdasági társaságok szintén a másik jelentős szegmenst képviselik a vizsgált településtípusok vállalatai tekintetében, de szerepe egyre inkább csökkenő tendenciát követ a saját tőke tekintetében, hisz 2006-tól 2013-ig majdnem 10%-ot esett vissza a részesedésük az összes vállalatot figyelembe véve, tehát a megyei jogú városok vállalatain túl a második legnagyobb szegmenst alkotják a

Fővárosi önkormányzat birtokában lévő gazdasági társaságok.

Hosszú lejáratú kötelezettségek tekintetében a részesedés már jóval kisebb, az állomány döntő hányada – ahogyan megállapításra került - a megyei jogú városoknál képződött.

A 2. ábra jól mutatja, hogy a fővárosi önkormányzati tulajdonában lévő vállalatok

aggregált értéke alapján a **hosszú lejáratú kötelezettségek állománya** csak igen kismértékű az összes vagyon arányában, melyet igazol, hogy 2006-ot, illetve a megyei jogú városok esetében már tapasztalt 2013-as vagyonátrendeződést leszámítva folyamatos csökkenő tendenciát követ, 2012-ben már 1% alá csökken, értéken pedig 14 milliárd Ft-ról 2 milliárd Ft-ra csökken a **hosszú lejáratú kötelezettségek aránya**.

E folyamat ellentétben áll a megyei jogú városok vállalataival, ahol az idegen tőkében a **hosszú lejáratú kötelezettségek** domináltak. Szintén érdekesség, hogy az aggregált adatokkal, illetve a megyei jogú városok vállalatainál tapasztaltakkal ellentétben nem érvényesül sem a megfigyelt ciklushatás, hiszen a 2006-os évet követően folyamatosan csökken, és a választási évben, 2010-ben sem emelkedett meg drasztikusan, sőt 7%-al csökkent az előző évhez képest.

Instrumentumok tekintetében, mivel sok esetben egymással kapcsolatban lévő vállalatokról van szó, 2011-es évet megelőzően jelentősnek tekinthető volt a vállalatok közti finanszírozás, mely lehetővé tette a veszteséges tevékenységek keresztfinanszírozását. (2012-től konszolidált adatok vannak figyelembe véve a BVK csoport tagjai esetében.)

Tehát az eladósodás mértéke nem tekinthető jelentősnek, mely az önkormányzat kontrollnak köszönhető, a tapasztalható tendenciák az összesített értékben, illetve a megyei jogú városok esetében tapasztaltakkal szemben csak a 2013-as vagyonátrendeződés esetében tapasztalható, mely sokkal drasztikusabb mértékű, mint a megyei jogú városok esetében, hiszen az előző évi adat 35-szörösére emelkedett.

A **saját tőke mértékének** változása kiegyensúlyozottan alakul, 2011-ben történt számottevő kiugrás az adatok értékében. Ennek magyarázata, hogy 3 jelentős cégalapítás

következett be, tehát nagymértékű volt az önkormányzati forrásjuttatás, hiszen egészen 2011-ig csak kismértékű 1-1,5% évi növekedési ütem volt megfigyelhető, ugyanakkor 2012-től kezdődően a visszaesés sokkal nagyobb mértékű, mint a megyei jogú városok, illetve az összesített adatoknál.

Szintén nem nyújt magyarázatot az, **mérleg szerinti eredményből** származó saját tőke növekedése, hiszen ezek értéke a **magas adózott eredmény ellenére** negatív, a tőkenyújtás mellett a Fővárosi Önkormányzat mintegy 25 milliárd Ft **osztalékot** vett fel a 2011-es évben (3. táblázat). A vagyoni portfólióban egyébként folyamatosan emelkedett a Főváros részesedése, a vizsgált időszak végére már 85% felett volt önkormányzati tulajdonban a vagyonportfólió. **A korrigált jegyzett tőke** növekedése jelentős mértékű, bár mértékét tekintve nem éri el a megyei jogú városok esetében tapasztaltakat, a növekedés értéke 63 milliárd Ft a kezdő évhez képest, melyet az új vállalatok alapítására fordított az önkormányzat.

A **rövid lejáratú kötelezettségeket** vizsgálva megállapítható, hogy 2006-tól kezdődően folyamatosan növekedtek, 2011-es évig. A növekedésben kulcsszerep jutott a szállítói finanszírozásnak jut kulcsszerepet a rövid lejáratú hitelállomány mellett. Magyarázatként szolgál, hogy a 2009-től kezdődő dinamikus emelkedés során a hiteleket inkább a szállítói finanszírozás váltotta fel, melyet indokolhat a vállalatok méretükből fakadó nagyobb alkupozíciója.

Az állomány növekedésének hátterében a lakosság fizetési nehézségei állhatnak, ahogyan a korábbi vizsgálataim során tapasztalható volt, különösen a közüzemi ágazatokban. Ezzel párhuzamosan a forgóeszközök aggregált értékű nagyobb volumenű növekedése követte, mely a finanszírozási szerkezet változásának romlása nem követte.

2. táblázat: A Fővárosi önkormányzat vállalatainak aggregált mérleg és eredménykimutatás adatai

Évek	N	Saját tőke	Fővárosi önkormányzat vállalatai (e Ft)										
			Hosszú lejáratú kötelezettségek	Rövid lejáratú kötelezettségek	Jegyzett tőke	Vagyon	Befektetett eszközök	Forgóeszközök	Adózott eredmény	Osztalék	Fizetett adó	Korrigált Jegyzett Tőke	Mérleg szerinti eredmény
2006	18	179 877 536	14 822 586	18 201 776	121 432 085	246 479 390	202 026 022	38 278 418	2 533 558	684 336	82 818	40 392 942	1 849 222
2007	19	182 647 987	12 544 594	22 650 656	121 884 885	259 208 528	202 102 610	48 753 271	3 245 506	1 150 191	344 531	40 629 292	2 095 315
2008	28	180 990 158	10 385 056	26 434 652	121 831 885	261 747 668	205 203 274	46 625 561	1 757 986	2 535 332	484 671	57 631 176	-777 346
2009	30	184 837 332	8 164 926	26 766 269	121 873 375	270 809 594	213 113 912	48 221 826	5 670 076	1 867 255	1 295 391	57 672 666	3 802 821
2010	34	187 174 675	7 307 111	31 621 810	122 055 120	275 665 161	178 757 648	51 787 418	6 948 186	4 886 727	1 088 751	104 830 653	1 961 458
2011	37	236 698 966	6 851 808	51 116 254	156 097 949	347 542 650	267 082 335	74 080 498	16 082 233	25 023 343	956 169	138 875 150	-8 941 110
2012	28	198 044 971	2 656 846	33 849 895	122 421 029	273 341 172	217 866 055	50 837 266	4 835 831	7 423 935	383 705	105 169 517	-2 588 104
2013	27	145 811 258	93 002 163	23 773 835	122 572 029	306 288 282	237 364 189	62 695 996	5 097 301	4 305 688	356 927	103 519 517	791 612

Forrás: saját kutatás, 2015

A **vagyon** alakulását vizsgálva levonható az a konzekvencia, hogy a vagyon folyamatosan növekszik a Főváros vállalatainál, de a növekedés kisebb mértékű, mint a megyei jogú városok cégei esetében, illetve az utolsó vizsgált évben tapasztalt visszaesés sem érvényesül, hiszen az utolsó évben növekedést mutat, ebben a tényezőben nem az **átmeneti vagyonelemek mutatják (aktív és passzív időbeli elhatárolások)**. A vagyonnövekedés mértéke nem éri el a megyei jogú városoknál tapasztaltakat, hiszen a növekedés értéke 2006-tól 2011-ig 101 milliárd Ft-ot tesz ki, a kisebb 2012-es visszaesést követően az érték 59,88 milliárd Ft értékű, így is számottevő növekedést produkált az önkormányzati vállalatok vagyona, értékében összhangban a tiszta önkormányzati tulajdon mértékével.

A **befektetett eszközök** alakulását vizsgálva, megállapítható a tapasztalat, hogy jóval kisebb

mértékben növekedett, mint a méretében hasonló megyei jogú városok esetében. Ennek oka, hogy a megyei jogú városok tekintetében nagyobb mértékű volt a vállalat alapítás, míg a megyei jogú városok esetében majdnem megduplázódott, a Főváros esetében a növekedés mértéke a 20%-ot meghaladó volt.

Az illeszkedési elvet vizsgálva, a tartós források a Fővárosi önkormányzati vállalkozások esetében elég hektikusan alakultak, azonban értékük közel esett az illeszkedési elvet jelentő 1-es értékhez, az időszak végére el is érték.

Érdekessége a fővárosi cégeknél tapasztaltaknak, hogy az **adózott eredmény** pozitív értéket vett fel minden vizsgált évben, ellentétben a megyei jogú városokkal, ahol utolsó négy évben a cégek veszteségesek voltak, míg a megyei jogú városoknál tapasztalt nagymértékű negatív értékkel szemben is.

KÖVETKEZETÉSEK, ÖSSZEFOGLALÁS

4. táblázat: A hipotézisek vizsgálata

Szegmensek/Hipotézisek	Megyei jogú városok	Főváros
1. hipotézis	Beigazolódott, mindkét kötelezettségtípusra vetítve	Részben beigazolódott, de csak a hosszú lejáratú kötelezettségek 2013-as emelkedése miatt a hosszú lejáratú kötelezettség esetében
2. hipotézis	Elutasításra került mindkét kötelezettségtípusban	Részben, a rövid lejáratú kötelezettségek vonatkozásában beigazolódott
3. hipotézis	Beigazolódott részben a hosszú lejáratú kötelezettségek vonatkozásában	Elutasításra került mindkét kötelezettségtípus esetében.

Forrás: saját kutatás, 2015

Megyei jogú városok

A felállított hipotézisek eredményeképp úgy gondolom, **alaphipotézis** teljesült, hiszen a forrásállomány növekedett, de nem a tulajdonos önkormányzatokhoz hasonló mértékben, melyet jól mutat, hogy a saját tőke növekedése erőteljesebb volt a megyei jogú városok körében (2006-2012 között 95 milliárd).

Az **második hipotézist** elvetem, hiszen az ábrákból, és a bemutatott értékekből világosan látszik, hogy nem érvényes a **Roxburgh hipotézise**, nem következett be visszaesés a válság hatására, sokkal inkább a **politikai ciklushatás érvényesül**, hisz a választást követő években csökken az hosszú lejáratú kötelezettségek értéke, aránya egyaránt, de a ciklushatásnál szerepet játszott az EU-s fejlesztések igénybevétele is, ha 2013-as év adatait nem vesszük figyelembe.

Főváros

Az alaphipotézis megállja a helyét, de csak a 2013-as év kiugró adatai miatt, mely hasonlóan a megyei jogú városok cégei esetében tapasztaltaknál a víziközmű vagyontárgy visszaháramlásából következnek be. Ha ezt az évet figyelmen kívül hagyjuk, abban az esetben a folyamatos csökkenésből adódóan a hipotézis elvetése mellett kellene döntenünk.

A második hipotézis esetében amiatt igazoldott be, mivel 2011-ig növekedett, majd visszaesett a rövid lejáratú kötelezettségek értéke, így a **Roxburgh hipotézis** feltételezései teljesülnek. A beruházási ciklushatás egyik kötelezettségtípus esetében sem érvényesült a Főváros tekintetében, hiszen a rövid lejáratú kötelezettségek növekedtek, míg a hosszú lejáratú kötelezettségeknél monoton csökkenést mutatott a 2013. évig.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1.] *Állami Számvevőszék* (2011): Jelentés az önkormányzatok ellenőrzéséről.
- [2.] Hegedüs J. – Tönkő A. (2007): Az önkormányzati gazdasági társaságok szerepe a helyi önkormányzatok vagyongazdálkodásának- A feltételes kötelezettségvállalás problémája Családi Ezüst. Tanulmányok az önkormányzati vagyongazdálkodás témaköréből, Budapest 67-95
- [3.] Polackova, H. (1998): „Contingent Government Liabilities: a Hidden Risk for Fiscal Stability.”
- [4.] Policy Research Working Paper, World Bank, Washington, D.C.,
- [5.] Schick, A. (1999): Budgeting for Risk Washington, D.C.: World Bank.
- [6.] *Lentner Cs.* (2014): A magyar önkormányzatok adósságkonszolidációja. Pénzügyi szemle, 2014. (59. évf.) 3. sz. 330-344. old.
- [7.] Sisa K. - Veress A. (2014): Felmérés a települési önkormányzatok tervezési módszereiről
- [8.] Statisztikai szemle, 2014. (92. évf.) 5. sz. 447-473. old.
- [9.] *Szabó I.* (2012): Az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok szerepvállása a költségvetési szektoron kívül feladatellátásban a megyei jogú városok önkormányzatainál. Doktori Értekezés, Győr
- [10.] Szemán Judit (2013): A válság hatása a magyar vállalatok tőkeszerkezetére, különös tekintettel a hitelállományra. Controller Info 2013/10. szám 20-27.old.

- [11.] *Vigvári A.* (2008): A közszektor modernizálásának kulcsa az önkormányzati rendszer átalakítása. In: *Önkormányzatok gazdálkodása – Helyi fejlesztés.* Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, Pécs, 80-97. p.
- [12.] *Vigvári A.* (2009): *Atipikus önkormányzati eladósodás Magyarországon.* Közgazdasági Szemle 2009/ 7-8. 708-730. 177-195
- [13.] *Vigvári A. – Jánosy D.* (2009): *Kockázatok az önkormányzati rendszerben,* ÁSZKUT, Budapest
- [14.] 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország önkormányzatairól